

Kokouksessa
9/5-55

Kertomus Jääksmäen pitäjän Saaren kylän
eli Tarttilan Etu-Saaren kalmiston hautakumpun n:o 39
kaihausta kesäkuussa 1950.

Kertomukseen liittyy 2 karttaa ja löydöt KM 12594:1-28.

Agro T. Tiainen ilmoitettuna kesäkuussa 1950 Muinaistutkijalle
Toimitukselle, että eräs hänen omista maasta olevan kalmiston
kummuista tulisi tuhoutuun rakennustöissä, sai allekirjoitetut
tutkimukseen tulkia k.o. haudan.

K.o. kalmisto sijaitsee Jääksmäen pitäjän Tarttilan eli Saaren
kylässä Etu- ja Taka-Saaren talojen maalla (ks. E. Sarasmon luetteloa
Jääksmäen pitäjän kiinteistä muinaisjäännöksistä v:lla 1945 KM:n Top.
ark:issa). Sieltä suoritti J. Deppäaho tulkimuksia v. 1947 avaten
kummun 35 (ks. J. Deppäahon kaihaustutkimusta KM:n Top.ark:issa). Tällä
kertaa joutui tulkittavaksi kummun 39 (ks. sen sijaintia E. Sarasmon
luetteloon liittyvässä kartta liitteessä 4) pellon puoleinen osa, joka oli jout-
tava uuden navetan rakennuksen alle ja siis pois parvella vaki. -
k.o. kumpu on nimittäin 2-osainen, mikä ilmenee myös E. Sarasmon
luettelosta ja hänen kartta liitteistään 4, tai paremmin sanoen siinä on
kaksi vierekkäistä kumpua, joista pohjoisempaan olevaan on kiivetty
peruna kuoppa (vrt. E. Sarasmon luetteloa), kun taas eteläisempi eli pel-
lonpuoleinen kumpu oli suurin piirtein koskematon - tämä kumpu tut-
kittiin.

Kumpu oli maan pinnan kiirikumpu, jolla kasvoi katjapensaita
ja tihnia marjapensas. Halkaisijaltaan se oli n. 8x8 m (ks. kartta liitteet
1 ja 2). Sen luoteis- ja pohjoisosassa oli turpeen alla ja ovin pinnallaan run-

saannaisesti pieniä, nykyin las kahden kokoisia kiviä - nähtävisti
pellolla nakkalija. Kummun kirkolla oli iso silmäkivi (vt. kartta-
liitteet 1-2) ja kumpua reunusti kiviheitä, joka laoteis-pohjois-
reunalla oli rikkomaniin, ilmeisestikin särkyneet peltolöyryt (vt.
liite 2); näillä ilman reunilla kumpu nimittäin rajoittuu välit-
lömästi pelloon (vt. E. Jerasmon karttaliite 4). - Kummun kivet olivat
ylleensä mielen nostattavia, jotkut harvat raskaampia, useat pieniä.
Kun kumpu oli purettu ja maakivet jätetty paikalleen - siis pelkiset
jotka olivat puhdasta, koskemattomassa maassa kiinni - muodostui
karttaliitteen 2 osoittama "pakenenelma". Näyttää siltä kuin kum-
mussa olisi ollut kaksi kiviheitää, jotka olivat säilyneet vain kum-
mun etelä-reunalla. - Silmäkiven koillispuolella olevat kolme peräkkäistä
kiveä (vaalitusluunnit 131, 136, 135) ovat lohjonneet silmäkiveltä ja sortu-
neet nykyiselle paikalleen.

Kulluun maa kummun pohjalla oli puustaa, hiilikiviä ja siltä. Huomattava on, että silmäkiven kaakkoispuolella punduris II-III:2 oli
pinnelli alalla aivan puhdasta vaaleata hienoa hiikkua (vt. karttaliite 2).
Jamaan-lamien ilmiö oli myös J. Leppäahon tultu maa hautaus-
maassa 35 (ks. J. Leppäahon kuv. kirj. k. K. Top. ark.:ssa).

Löylyjä oli muikasta, etupäässä eläinten luuta, savestaain jalassa
ja kuonaa. "Parommita" evänsillä mainittakoon siera (12594:27), joka
oli kahden isokkon kuin välissä tumma maassa punduris II:2,
veitti (12594:28) pundurista II:4 (tumma maassa), helmi (12594:15)
pundurista II:3, aivan silmäkiven juuresta, sen laoteispuolella (tumma
maassa) sekä os. kummitokien puoltas (12594:10) pundurista II:2 (tumma
maassa). Tärkeimmät löydöt olivat siis kaikki kummun lauseesta. -
Palaneita luun siruja ei tavattu lainkaan eikä liioin merkkiä pum-
mis hautauksesta.

Helsingissä huhtikuun 25 p:nä 1957

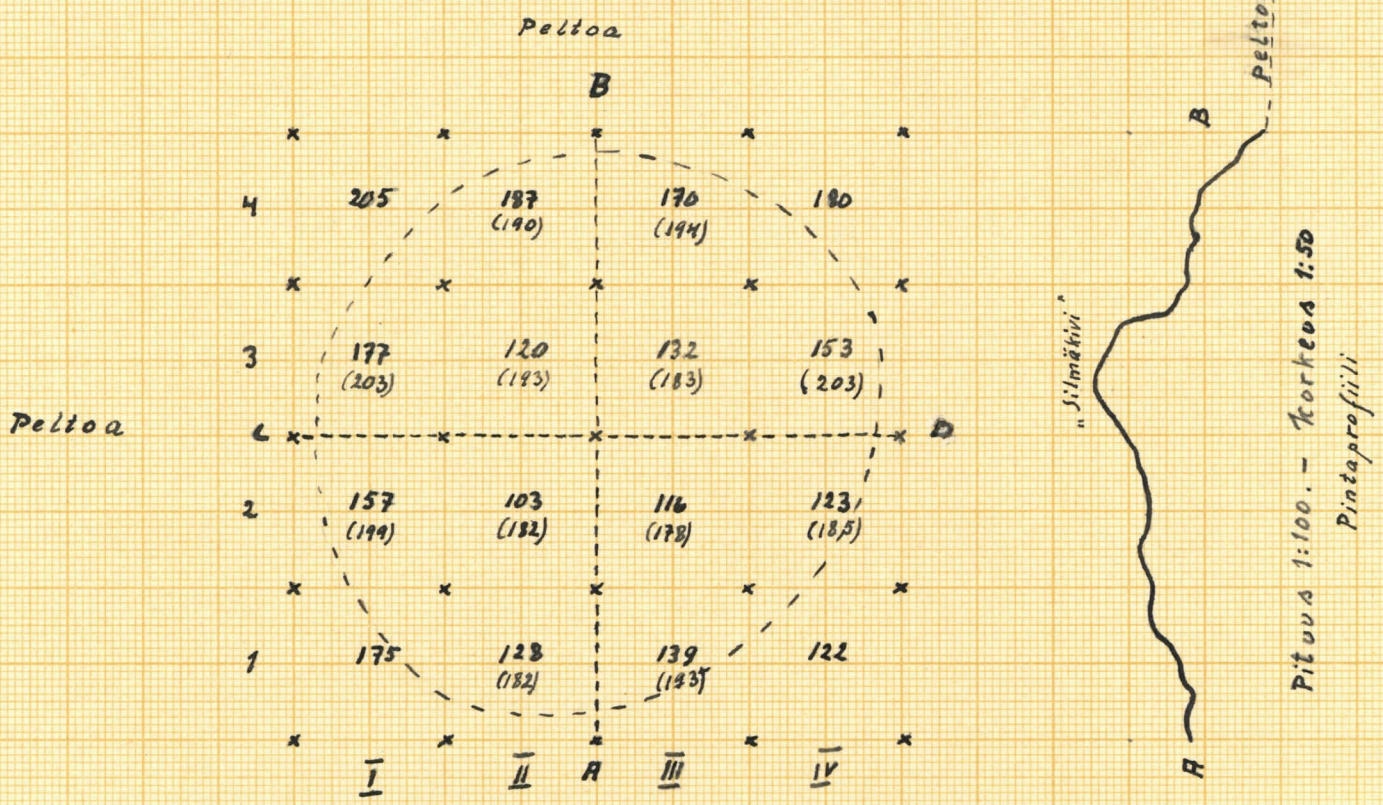
prof. muistari Ville Luho

Kartta liite 1.
 Laillyy V. Luho kais. kartanmuuttaja
 v: lta 1950.

Sääksmäki, Saari, Etu-saari
 1:100
 V. Luho -50

k.p. 128

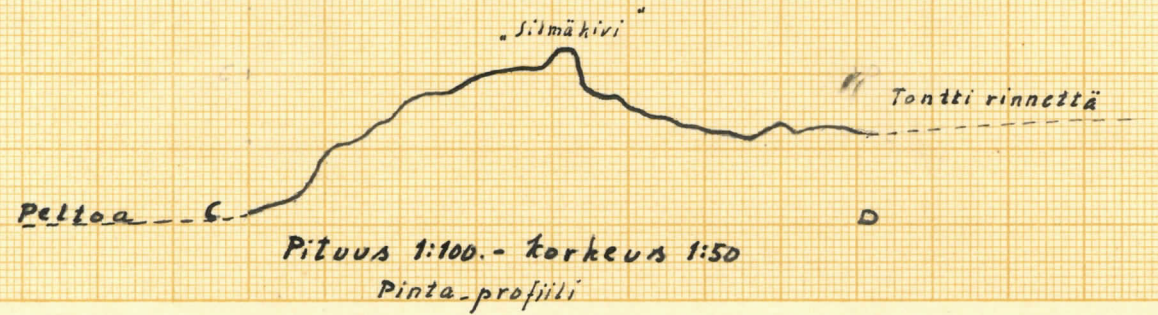
Hautakumpu 39 (pellon puoleinen osa)

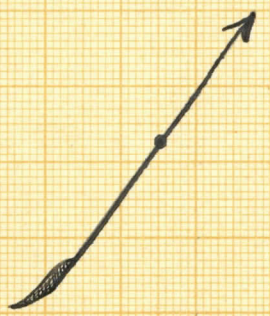
Pituus 1:100. - korkeus 1:50
 Pintaprofilii

Vaakitusluvut pintaprofiliiä varten linjalla C-D: 191, 188, 185, 181, 170, 152, 143, 144, 137, 131, 121, 115, 113, 112, 108, 102, 100, 098, 096, 097, 089, 083, 100, 114, 115, 122, 126, 128, 133, 135, 138, 139, 141, 144, 138, 132, 140, 137, 135, 135, 138.

Vaakitusluvut pintaprofiliiä varten linjalla A-B: 149, 137, 138, 143, 134, 128, 117, 114, 114, 115, 114, 108, 107, 113, 112, 111, 110, 106, 106, 098, 099, 094, 077, 078, 083, 087, 093, 125, 132, 140, 138, 138, 140, 142, 145, 148, 157, 172, 176, 182, 180

Pituus 1:100. - korkeus 1:50
 Pinta-profilii

A. 4. (210x297 mm)

OY WULFF AB. N:o 106

